

ÇOCUKLARIN GÜÇ KAYBI TAZMİNATI NASIL HESAPLANMALI

1- ÇOCUKLARA YAPILAN HAKSIZLIK

Küçük yaşta ve okul çağında sakat bırakılan çocukların tazminatı, buldukları yaştan değil de, çalışmaya ve kazanç elde etmeye başlayacakları varsayılan onsekiz yaşından hesaplanmakta ve üstelik buldukları yaşa iskonto edilerek büyük bir haksızlık yapılmakta; bir çocuğun günlük yaşamını sürdürürken, okuluna gidip gelirken sakatlığı oranında zorlanacağı, bunun tazminat isteminin haklı nedeni olacağı düşünülmemektedir.

Böyle bir hesaplamayı kim istemiş, kimin görüşüdür bilinmiyor; bu konuda Yargıtay kararları da yok, öğretide de bu konuyla ilgilenen, görüş açıklayan olmamış. Ama yanlış uygulama yıllardır sürüp gidiyor, kimse bunun değiştirmesi için bir girişimde bulunmuyor.

Öyle sanıyoruz ve biliyoruz ki, bu yanlış ve haksız uygulamanın kaynağında, geçmiş yılların “makine insan” anlayışı yatmaktadır. Oysa, bugün artık bedensel zararlarda “kazanç kaybı” değerlendirmesinin yerini “**güç kaybı kuralı**” almıştır. Buna göre, beden gücü eksilen kişinin “kazançlarında bir azalma olmasa bile, aynı kazancı elde ederken sakatlığı oranında zorlanacak olması nedeniyle tazminat isteme hakkı bulunduğu” kabul edilmekte; buna “**güç kaybı tazminatı**” denilmektedir. Yargıtay’ın uzun yıllardan beri düzenli ve tutarlı bir biçimde sürdürülen kararlarıyla “güç kaybı kuralı”nın uygulama alanı genişletilmiş, “kişilerin bir işi ve kazancı olmasa bile günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları” tazminat isteminin haklı nedeni sayılmıştır. Bu bağlamda, ev kadınlarının kendi ev hizmetlerini yaparlarken, emekli ve yaşlı kişilerin günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları başlı başına tazminat isteğinin haklı nedeni kabul edilmiş; hesaplamanın yaşam sürelerinin sonuna kadar yasal asgari ücretler üzerinden yapılması öngörülmüştür.

Bunca olumlu ve hakça gelişmelere bakarak, bir işi ve kazancı olmayanlara ve yaşlı kişilere tanınan “**güç kaybı tazminatı**” isteme hakkının, küçük yaşta ve okul çağında sakat kalan çocuklara neden tanınmadığını sorgulamak ve hemen uygulamaya geçmek zorundayız.

2- BEDENSEL ZARARLARIN DEĞERLENDİRİLMESİNDE AŞAMALAR

Geçmişin “makine insan” anlayışı az çok etkisini sürdürmekte, zaman zaman yanlışlıklara neden olmakta ise de, bugün bu anlayış epey aşılmış; hakça çözümler üretilmiştir. Artık, beden gücünü yitiren kişinin “kazanç kaybı” varsa tazminat isteyebileceği; kazanç kaybı yoksa, çalışmıyorsa, bir ekonomik değer üretmiyorsa veya beden gücü kaybına karşın çalışmasını sürdürüyorsa ve kazançlarında bir azalma olmamışsa tazminat isteyemeyeceği anlayışı çok gerilerde kalmıştır.

Bugün artık “kazanç kaybı” kavramı tazminat hesaplarında bir değer ölçüsü olarak kullanılmakta, beden gücü kayıplarının değerlendirilmesinde onun yerini “**güç kaybı kuralı**” almış bulunmaktadır. Ancak buna aşama aşama gelinmiştir. Yargıtay kararlarını gözden geçirdiğimizde şu aşamaları görüyoruz:

a) Uygulamanın ilk aşamasında, Yargıtay’ın iş kazaları ve meslek hastalıklarını inceleyen özel dairelerince, önceleri “güç kaybı kuralı” yalnızca çalışılan (aktif) dönemle sınırlı tutuluyordu ve “işçinin kazançlarında bir azalma olmasa dahi aynı işi yaparken, aynı kazancı elde ederken yaşlılarına oranla daha fazla zorlanacak olması nedeniyle” tazminat isteme hakkı bulunduğu açıklandıktan sonra; eğer sakatlık derecesi çok ağır değilse, “işçinin çalışarak yaşlılık aylığını elde etmesi üstün olasılık içinde bulunduğundan” pasif dönem zararının söz konusu olmayacağı söyleniyordu.

Yıllar sonra bu görüş değiştirilmiş ve “İşgücü kaybına uğrayan işçi, yaşlılık aylığını daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden, pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir” denilmeye başlanmıştır.

b) Yargıtay’ın iş kazaları ve meslek hastalıkları dışındaki genel olarak tazminat davalarını inceleyen daireleri “**güç kaybı kuralı**”nı daha da genişletmişler; “**kişilerin bir işleri ve kazançları olmasa bile günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmalarını**” tazminat isteğinin haklı nedeni kabul etmişlerdir.

c) Güç kaybı kuralı kendi evinin hizmetlerini yapan ev kadınlara da uygulanmış ve “Bir işi ve kazancı bulunmasa bile, **ev kadını ev hizmetlerini yaparken sakatlığı oranında zorlanacağından** tazminat isteme hakkı vardır” denilmiştir. Dahası, ev hizmetlerinin yaşam boyu yapılacağı, bu nedenle beden gücü kaybına uğrayan ev kadınının yaşam süresinin sonuna kadar yasal asgari ücretler üzerinden tazminat hesaplanması öngörülmüştür.

d) Geline son aşamada, beden gücü kaybına uğrayan **emekli ve yaşlı kişilerin** günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmalarının tazminat olarak değerlendirilmesi ve yaşam sürelerinin sonuna kadar yasal asgari ücretler üzerinden tazminat hesaplanması görüşü benimsenmiştir.

Bütün bu aşamalara ilişkin aşağıda Yargıtay kararlarından örnekler verilecektir.

3- GÜÇ KAYBI KURALI ÇOCUKLARA DA UYGULANMALIDIR.

Güç kaybı kuralının çocuklara uygulanmamasının mantıklı bir açıklaması yoktur. Buna karşı gelineceğini düşünmek istemiyoruz. Yukarıda yapılan açıklamalara ve Yargıtay kararlarıyla gelinen noktaya bakıldığında “**güç kaybı kuralı**”nın küçük yaşta ve okul çağında sakat bırakılan çocuklara niçin uygulanmadığının bugüne kadar sorgulanmış olması ve uygulanmaya başlanması gerekirdi. Ama ne yazık ki kimse bu konu üzerinde durup düşünmemiş; bir istek ve itirazda bulunulmamıştır.

Oysa yaşlı kişilerin günlük yaşamlarını sürdürürlerken sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları kabul edildiğine göre, beden gücü kaybına uğrayan **çocukların da “günlük yaşamlarını sürdürürlerken, okullarına gidip gelirlerken”** sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları, tazminat isteğinin haklı nedeni kabul edilmeli; tazminat hesabı onsekiz yaşından değil, **buldukları yaşta** başlatılmalı, hesaplamada yaşam süreleri dikkate alınmalıdır.

4- GÜÇ KAYBI KURALININ ÇOCUKLARA UYGULANMASINDA DÖNEMLER

Çocuğun kaza geçirip sakat kaldığı veya tazminat hesaplama aşamasına geldiği günlerde yaş ve okul durumlarına göre bir ayırım yapmak istiyoruz. Şöyle ki:

a) Çocuk çok küçükse ve ilerde hangi mesleği seçeceği henüz belli değilse, bulunduğu yaşta başlayarak yaşam süresinin sonuna kadar asgari ücretler üzerinden “**güç kaybı tazminatı**” hesaplanmalıdır.

b) Çocuk bir meslek okulunda okuyorsa, üniversite ve yüksek okul öğrencisi ise, tazminat hesabı üç döneme ayrılarak yapılmalıdır.

Birinci dönem, beden gücü kaybına uğradığı günden okulunu bitirip çalışma yaşamına atılacağı yıla kadar geçen süre olacak; bu dönemin tazminatı asgari ücretler üzerinden hesaplanacaktır.

İkinci dönem, okulunu bitirip çalışmaya ve kazanç elde etmeye başladığı günden 60 yaşına kadar geçecek olan “aktif dönem”dir. Bu dönemin tazminatı, ilgili meslek kuruluşundan veya ticaret odasından sorulup belirlenecek ücretlerin, çalışmaya ve kazanç elde etmeye başlayacağı tarihteki ulaşım değeri üzerinden hesaplanacaktır.

Üçüncü dönem, 60 yaşından başlayarak yaşam süresinin sonuna kadar geçecek olan “pasif dönem” olup, bu dönemin **güç kaybı tazminatı** ilk döneminki gibi asgari ücretler

üzerinden hesaplanacaktır. Şu farkla ki, pasif dönem tazminat hesabına esas kazanç, hüküm tarihine en yakın tarihte yürürlüğe girmiş olan asgari ücretin, pasif dönem başlangıcındaki ulaşım değeri kadar olacak; ancak önceki sürelerin toplamı üzerinden belirlenecek katsayı üzerinden pasif dönem tazminatı iskonto edilecektir.

c) Eğer çocuğun sakatlık derecesi, onun yaşam boyu başkası tarafından sürekli bakımını gerektiriyorsa, beden gücünü kaybettiği günden yaşam süresinin sonuna kadar ayrıca 'yasal asgari ücretlerin brüt tutarları üzerinden "bakım giderleri" hesaplanacaktır.

d) Bu arada asgari ücretlerin uygulanmasında bir duraksamaya değinelim:

Birincisi, "güç kaybı tazminatı" bedensel zararlarda bir değer ölçüsü olduğundan, onaltı yaş öncesi ve sonrası ayırımı gereksiz buluyoruz ve tüm dönemlerin onaltı yaş sonrası asgari ücretler üzerinden hesaplanması gerektiğini savunuyoruz.

İkincisi, bir değer ölçüsü olduğu görüşüyle brüt asgari ücretlerin "indirimsiz" net tutarları üzerinden tazminat hesaplanmasını daha doğru buluyoruz.

5- YARGITAY KARARLARINDA GÜÇ KAYBI TAZMİNATI

a) **Beden gücü eksilen kişinin kazançlarında bir azalma olmasa bile "güç kaybı tazminatı" isteyebileceğine ilişkin kararlar :**

Bugün uygulamada, kişinin kalıcı sakatlıkları nedeniyle oluşan beden gücü kaybı nedeniyle, gelirinde ve dolayısıyla mal varlığında bir eksilme meydana gelmemiş olsa dahi, tazminatın gerekeceği kabul edilmekt ve buna "güç (efor) kaybı tazminatı" denilmektedir.

Burada, beden gücü kaybına uğrayan kişinin aynı işi zarardan önceki durumuna ve diğer kişilere göre daha fazla bir güç (efor) sarfiyatıyla yaptığı gerçeğinden hareket edilerek bir anlamda zararı, bu fazladan sarf edilen gücün oluşturduğu kabul edilmektedir.

Bu kabul tarzının ortaya çıkardığı sonuç, tazminat hukuku kavram ve kurallarına uygundur. Bilindiği gibi, hukuka aykırı olarak gerçekleşen zararın, zarar görenin kendi imkanlarıyla giderilmesi, sorumluluğu ortadan kaldırmaz. Kişinin oluşan beden gücü kaybı sonucu meydana gelmesi kaçınılmaz zararı (gelir azalması), bizzat kendisinin "daha fazla bir güç" harçayarak gidermesi sorumluluktan kurtarma aracı olarak kullanılmamalıdır. Aksi görüş, zarar gören yerine, hukuka aykırı eylemle zarar veren kişinin korunmasını ortaya çıkarır ki, bu da hak ve adalet ölçülerine ters düşer.

4.HD.19.04.1982, E.1982/3059 - K.1982/3938

Meslek hastalığına uğrayan işçinin, aynı işe devam etmesi halinde, öteki işçilerden daha fazla çaba harcayacağı dikkate alınmalıdır.

HGK.27.03.1974, E.1971/9-620 - K.1974/280

Beden gücünün eksilmesi nedeniyle, davacı aynı işte çalışmış olsa dahi, maruz kaldığı meslek hastalığından dolayı gördüğü işin niteliği itibariyle eskisine ve aynı işi gören diğer işçilere göre daha çok çaba harcayacağı asıldır. Bu durumda, işçinin meslek hastalığına yakalandığı tarihten itibaren meydana gelen gelir kaybına hükmetmek gerekir.

HGK.03.05.1974, E.1972/9-165 - K.1974/480

İş kazası sonucu bedensel zarara uğrayan ve sakat kalan işçi, kazadan önceki ücret ve sair haklarında bir azalma olmadan çalışmaya devam etse dahi, aynı işi yapmak için öncesine oranla daha fazla bir çaba (efor) sarfedeceğinden tazminat isteme hakkı vardır.

Bu tazminat türü esas itibariyle İş Kanunlarında düzenlenmemiş olup, uyumsuzluğun İş Hukukunun özellikleri de dikkate alınmak suretiyle Borçlar Kanununun 46. maddesi hükmünce çözümlenmesi gerekir. Borçlar Kanununun 46. maddesine göre, "cismani bir zarara düşer olan kimse külliye veya kısmen çalışmaya muktedir olamamasından ve ileride

iktisaden maruz kalacağı mahrumiyetten tevellüt eden zarar ve ziyanını ve bütün masraflarını isteyebilir".

Aslanan arıza veya sakatlık değil, bu arıza veya sakatlığın tazminat alacaklısını zarara maruz bırakmasıdır. Zarar gerçekleştiği takdirde tazminata hükmedilecektir. İş kazası sonucu olarak bedeni bir arıza veya sakatlığı müteakip iş yerinde kazadan önceki ücret ve sair haklarında bir azalma söz konusu olmadan çalışmaya devam etse dahi, işçi, aynı işi yapmak için öncekine oranla daha fazla bir çaba (efor) sarfedeceğinden tazminat isteyebilecektir.

HGK.06.05.1983, E.1983/9-237 - K.1983/478

Hastalığı sebebiyle malül kalan davacının, aynı işyerinde eskisine nazaran daha fazla efor sarfıyla çalışacağı kabul olunarak, kazanç kaybı hesaplanmalıdır.

HGK.11.07.1970, E.1968/9-1309 – K.1970/415

Beden gücünün belli oranda yitirilmesi durumunda, fazla efor yüzünden tazminat gerekir. Davacı işine devam etse bile bundan sonra işini yapmak için bugüne kadar harcadığı beden gücünün eksilmesi oranında daha fazla efor harcamak zorluğunda kalacaktır. Bunun karşılığının sebep olandan alınması zorunludur. Yargıtay'ın bütün dairelerinin ve Hukuk Genel Kurulu'nun uygulaması da bu doğrultudadır.

4.HD.18.12.1974, E.1974/5619 - K.1974/17011

Davacının eski görevinde kalsa dahi, bu görevini yaparken, beden gücü kaybı oranında daha fazla bir güç harcayarak eski işini yürütmek durumunda kalacağından, tazminat isteme hakkı vardır.

4.HD.30.05.1974, E.1974/4736 - K.1974/2900

Beden gücü kaybına uğrayanın eski işinde çalışıp aynı ücreti alması, fazla efor sarfından doğan zararın tazminine engel değildir.

Bu sebeple davacının çalışma gücünün eksilmesinden doğan zarar hesaplattırılarak hüküm altına alınması gerekirken, maddî tazminat isteğinin tamamının reddine kadar verilmesi usul ve yasaya aykırıdır. (4.HD.11.06.1984, 5049-5511)

İşçi yitirilen beden gücü oranında fazla bir efor sarfedip gücünü zorlayarak işini fazla çaba ile görebileceğinden bu yolda beliren zararını dahi isteyebilir.

Sürekli işgöremezlik durumuna giren işçinin, işgücü kaybı oranında işverenden tazminat isteme hakkı vardır. İşçinin, işyeri tehlikesi sonucu beden ve ruh bütünlüğünün bozulmasına rağmen, eskisi gibi işine devam etmesi ve gelir sağlaması da mümkündür. Ancak işçi bu durumda, kaybettiği beden gücü oranında fazla bir güç (efor) sarfedip gücünü zorlayarak işini fazla çaba ile görebileceğinden, bu yolda beliren zararını dahi isteyebilir.

10.HD.04.02.1977, E.1977/5614 - K.1977/730

İş kazasında sakat kalan işçi, eski işyerinde eski ücretiyle çalışmasına devam etse bile, işverenin işçiye maddî tazminat vermesi gerekir.

Davacı işçinin malûllüğünün, yıllar boyunca sürecek olan iş hayatında etkisiz kalacağını düşünmek hukukî gerçeğe uygun bulunmamak gerektir. Uzun bir çalışma süresinde, oldukça önemli olan malûllüğün iş verim gücü ve dolayısıyla ücret yükselişleri üzerinde ciddi etkiler yapacağı muhakkaktır. Bundan başka sürekli bir malûllük yüzünden davacının bütün hayatı boyunca sağlığına karşı göstereceği tazyitler için yapacağı masraflar da gözden uzak tutulmamak gerekir. Bu hukukî esaslar göz önünde tutulmadan maddî tazminat isteğinin reddedilmiş olması kanuna aykırıdır.

9.HD.27.12.1963, 1791-2065

İş kazası sonucu sakat kalan işçinin, eski ücretiyle aynı işi görmeye devam etse dahi, kaybettiği beden gücü oranında fazla bir güç ve olağanüstü gayret sarfederek çalışmak

zorunda kalacağı; çalışma gücü süresinin kısılacağı ve olağan süreden önce çalışamaz hale geleceği gözönünde bulundurularak maddi tazminata hükmedilmesi gerekir.

9.HD.25.06.1968, 5098-9131

Davacının çalışma gücündeki azalmadan dolayı, diğer işçilerden daha fazla enerji sarfetmek zorunda kaldığı hallerde, malûllüğü oranında gelir kaybını istemesi mümkündür.

9.HD.17.02.1969, 14761-1701

Meslek hastalığı sonucu malûliyetle rağmen, işçinin aynı işyerinde aynı iş parasıyla işe devam etmesi durumunda, sarfetmek zorunda kaldığı fazla çaba karşılığını istemeye hak kazandığının kabulü gerekir. (9.HD.01.10.1971, 14943-20537)

Davacının, sakatlığı oranında daha çok çaba harcaması asıldır. Bedeni gücünü yitirmiş olması nedeniyle aynı koşullarda bir iş bulup normal bir kazanç sağlayabileceği şüphelidir. Bu nedenle, geleceğin kötü ihtimalleri karşısında, davacıyı kaderi ile başbaşa bırakmak hak ve adalet kuralları ile bağdaşmaz.

O halde, davacının aynı işyerinde çalışmakta olduğundan gerçekleşmiş bir zararı olmayacağından söz edilerek maddi tazminata ilişkin isteğin ret edilmiş olması uygulamalara ve iş hukukunun özelliklerine aykırıdır. (9.HD.13.11.1973, 8850-32604)

Davacı, dava konusu olay sonucu %20 sürekli çalışma gücü kaybına uğrayacak derecede yaralanmıştır. Bu yüzden yaşlılarına göre daha fazla efor sarf ederek aynı kazancı elde edeceği esasına göre, maddi tazminat verilmesi gerekmektedir.

4.HD.10.05.1999, E.1999/10241 – K.1999/4246

İşgöremezlik tazminatı, aynı işi yapan diğer insanlara nazaran, yaralanan şahsın daha fazla sarfedeceği efor karşılığı olduğundan, davacının halen çalışması karşılığı aldığı maaşın, iş göremezlik tazminatından indirilmemesi gerekir.

11.HD.11.11.2003 E. 2003/9385 K. 2003/10749

Meslek hastalığı sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi sair işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır.

İşçinin yaşlılık aylığı alması veya işçinin yaşı ve işçide oluşan meslekte kazanma gücü kayıp oranına göre ileride çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içerisinde bulunması durumunda da zarar hesabında pasif dönemin hesaba dahil edilmesi gerekir. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da sair işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti sebebiyle zarara uğramadığının kabulü isabetsiz olur. Kaldı ki, sigortalıya bağlanan yaşlılık aylığında meslek hastalığı ve iş kazası kolundan alınan primlerin hiçbir etkisi bulunmamakta olup tamamen uzun vadedeki sigorta kollarından ödenen primler sonucu aylık bağlanmaktadır. Bu sebeplerle pasif dönemin de zarar hesabına dahil edilmesi gerekir.

21.HD. 01.12.2003, E.2003/9447 - K.2003/9700

Meslek hastalığı sonucu malul kalan işçinin, aynı işinde çalışmaya devam etse dahi, diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. Bu nedenlerle pasif dönemin de zarar hesabına dahil edilmesi gerekir.

Zarar ve tazminatın hesaplanması yönteminde, işçinin yaşlılık aylığı alması veya işçinin yaşı ve işçide oluşan meslekte kazanma gücü kayıp oranına göre ileride çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanmasının üstün olasılık içinde bulunması durumunda da zarar hesabında pasif dönemin hesaba dahil edilmesi gerekir. Meslek hastalığı sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. 60 yaşından sonra elde edeceği kazançların diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğramadığının kabulü isabetsiz olur. Kaldı ki, sigortalıya bağlanan yaşlılık aylığında

meslek hastalığı ve iş kazası kolundan alınan primlerin hiçbir etkisi bulunmamakta olup tamamen uzun vadedeki sigorta kollarından ödenen primler sonucu aylık bağlanmaktadır. Bu nedenlerle pasif dönemin de zarar hesabına dahil edilmesi gerekir. Mahkemece hükme esas alınan bilirkişi zarar hesabında pasif dönemin hesaba dahil edilmemesi usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

21.HD.21.03.2005 E. 2005/117 K. 2005/2621

İş kazası sonucu beden gücü kaybına uğrayan işçinin, bu maluliyeti nedeniyle, bundan sonraki yapacağı çalışmalarda diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak gelir elde edeceğinin ve bu nedenle zarara uğradığının kabulü gerekir.

21.HD. 22.03.2005 E. 2005/1245 K. 2005/5209

Güç kaybına uğrayan kişinin, aynı işi zarardan önceki durumuna ve diğer kişilere göre daha fazla bir güç (efor) harcayarak yapması halinde, bu fazladan sarf edilen güce karşılık gelen zararın tazminini, sırf bu nedenle isteyebilecektir. Bu itibarla, kazadan önceki aylığını almakta devam etmesi, onun tazminat istemek hakkını ortadan kaldırmaz.

11.HD.21.03.2005 E. 2004/6063 K. 2005/2500

Haksız eylem sonucunda yaralanan kişinin meslekte kazanma gücüne ilişkin kaybı, işini yapmasına engel olmasa bile, o kişinin aynı işi meslektaşlarına oranla daha fazla efor sarf ederek yapmak zorunda kalması halinde zarar gerçekleşmiştir.

11.HD.11.05.2006 E. 2005/3415 K. 2006/5510

Davacının yaşadığı sürece hayatını idame ettirmek için, maluliyeti nedeniyle daha fazla güç sarf edeceği açıktır. Bu nedenle, davacının yaşı ve yaşam tarzı itibarıyla ne miktar gelir elde edebileceği belirlenmeli, bu belirlemeye göre davacının çalışma gücü kaybından doğan zararı hesaplanmalıdır.

11.HD.29.06.2006 E.2006/4787 - K.2006/7723

İş kazası sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğradığı kabul edilmelidir.

21.HD.03.05.2007 E. 2007/2485 - K. 2007/7459

İş kazası sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğramadığı düşünülemez.

21.HD.24.06.2008 E. 2008/2802 - K.2008/9720

Beden gücü kaybına uğrayan davacının, olaydan sonraki yaşamı ve kazanç getirecek faaliyetlerinde fazla efor sarfedecek olması nedeniyle tazminat isteminin kabulü gerekir.

4.HD.17.01.2002, 9332-451

İş kazası sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. Ayrıca 60 yaşından bakiye ömrünün sonuna kadar olan pasif dönemin de asgari ücret üzerinden hesaplanması gerekir.

21.HD. 10.04.2008 E. 2007/20152 K. 2008/5565

Davacının memur olması ve maaşında bir eksilme meydana gelmemesi davacının maddi tazminat istemesine engel olamaz. Çünkü davacı çalışma gücünü kaybetmekle eski işini önceden olduğu gibi yürütebilmek için daha fazla efor sarf etmek zorundadır. Zarar

görenin efor kaybı sebebiyle maddi tazminat isteyebileceği gerek öğretide gerekse uygulamada kabul edilen bir olgudur.

4.HD. 03.03.2009, E.2008/6661 - K.2009/3087

b) Kişilerin günlük yaşamlarında ve yaşlılık günlerinde sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle “güç kaybı tazminatı” isteyebileceklerine ilişkin kararlar:

Davacı yaşadığı sürece maluliyeti nedeniyle daha fazla güç (efor) sarf edeceğinden, güç kaybı zararı hesaplanmalıdır.

Dava, trafik kazasından doğan işgücü kaybı, yol gideri ve manevi tazminat istemine ilişkindir. Mahkemece, davacının işgücü kaybına yönelik isteği, 68 yaşında olduğu ve bir işde çalıştığına ilişkin delil olmadığı gerekçe gösterilerek reddedilmiştir. Davacının olay nedeniyle %34 oranında maluliyete uğradığı sabittir. Yaşadığı sürece hayatını sürdürmek için davacının maluliyeti nedeniyle daha fazla güç (efor) sarf edeceği açıktır. Bu nedenle, davacının çalışma gücü kaybı zararı hesaplanmalıdır.

4.HD.28.12.1998, E.1998/7858 - K.1998/10906

Beden gücü kaybına uğrayan davacı, emeklilik döneminde de daha fazla güç sarfederek yaşamını sürdüreceğinden, pasif dönem için de zarar hesabı yapılmalıdır.

Davacı beden gücü kaybı nedeniyle tazminat isteminde bulunmuştur. Hükme esas alınan bilirkişi raporunda, davacı memur olduğundan 65 yaşına dek hesaplama yapılmış, pasif dönem hesaplanmamıştır. Oysa davacı beden gücü kaybı nedeniyle pasif dönemde de daha fazla efor sarfederek yaşamını devam ettirecektir. Bu nedenle pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir. 4.HD.14.02.2002, E. 2001/10857 - K. 2002/1844

Davacının beden gücü kaybı nedeniyle tazminatı hesaplanırken (emeklilik (pasif) dönem zararı üzerinde de durulmak gerekir.

Davacı vekili, davacının oğlunun trenin inerken, trenin ani hareket etmesi sonucu uğradığı kazada bacağını kaybettiğini, bundan dolayı maddi ve manevi zararı olduğunu ileri sürerek dava açmıştır. Mahkeme toplanan kanıtlara göre bir miktar maddi ve manevi tazminata hükmetmiş; davacı vekili tazminat raporuna yaptığı itirazda davacı için hesaplanan tazminatın sadece aktif döneme ilişkin olduğunu ve emeklilik (pasif) dönemine ilişkin herhangi bir tazminat hesaplanmadığını bildirdiği halde, davacı vekilinin bu itirazı üzerinde durulup, bilirkişiden bu konuda ek rapor alınmak ve sonucuna göre hüküm kurulmak gerekirken, bu husus gözden kaçırılarak eksik inceleme ile hüküm kurulması doğru görülmemiş ve kararın bu nedenle davacı yararına bozulması gerekmiştir.

11.HD.19.02.2001, E.2000/10331 - K.2001/1305

Davacı beden gücü kaybı nedeniyle pasif dönemde de daha fazla efor sarf ederek yaşamını sürdürecektir. Bu nedenle, pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir.

Mahkemece, işçinin yaşı ve meslekte kazanma gücü kayıp oranına göre ileride çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içinde bulunduğu, bu nedenle zarar hesabına pasif dönemde elde edeceği kazançların dahil edilmediği gerekçesine dayalı hesap bilirkişi raporunu esas alarak yazılı şekilde karar vermesi usul ve yasaya aykırıdır. Gerçekten, davacı beden gücü kaybı nedeniyle pasif dönemde de daha fazla efor sarf ederek yaşamını sürdürecektir. Bu nedenle, pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir.

21.HD.07.07.2004, E.2004/ 6281 - K.2004/ 6772

Davacı beden gücü kaybı nedeniyle pasif dönemde de daha fazla efor sarf ederek yaşamını devam ettirecektir. Bu nedenle, pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir.

Mahkemenin açıklanan zarar ve tazminatın hesaplanması yönteminde, işçinin yaşı ve oluşan meslekte kazanma gücü kayıp oranına göre ileride çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içinde bulunduğu bu nedenle zarar hesabına pasif dönemde elde

edeceği kazançların dahil edilmediği gerekçesine dayalı hesap bilirkişi raporunu esas alarak yazılı şekilde karar vermesi usul ve yasaya aykırıdır.

21.HD.09.02.2006, E. 2005/11283 - K. 2006/969

Davacı, çalışma gücünden kaybedecek biçimde yaralandığına göre, iyileşme sürecinin tamamlanmasından sonraki döneme ilişkin olarak aktif çalışma dönemi yanında, pasif dönem için de tazminat hesaplanması gerekir.

4.HD.30.06.2004, E. 2004/1812 - K. 2004/8531

Emekliye ayrılan işçi, yaşlılık döneminde hiç çalışmasa da günlük yaşamında daha fazla fiziksel çaba harcayacağından, pasif dönem zararı da hesaplanmalıdır.

Davacının 60 yaşından sonra yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğramadığının kabulü isabetsizdir. Bu nedenlerle pasif döneminin de zarar hesabına dahil edilmesi gerekirken, pasif dönem zararı dışlanmak suretiyle yazılı şekilde hüküm kurulması de usul ve yasaya aykırı olup bozma nedenidir.

21.HD.05.04.2007 E.2006/17139 - K.2007/5679

c) Ev kadınlarının ev hizmetlerini yaparlarken, sakatlıkları oranında zorlanacak olmaları nedeniyle “güç kaybı tazminatı” isteyebileceklerine ilişkin kararlar:

Ev kadını olan davacının normal yaşama süresince, ev işlerini ve hizmetlerini yürütürken, beden gücündeki eksilme nedeniyle sarfedeceği fazla efor karşılığı hesap ettirilir, bulunacak maddi tazminatın ödetilmesine karar verilmelidir.

15.HD. 20.10.1975, E. 1975/3787- K. 1975/4103 (YKD.1976/6-879)

Ev kadını yönünden zararın saptanmasında yaşam süresi gözönüne alınmalıdır. Evinin hizmeti yönünden çalışma gücündeki kaybın yaşam süresince devam edeceğinin kabulü gerekir.

19.HD.14.10.1993, E.1993/7605 - K.1993/6582 (İBD.2001/3-939)

Davacının yaşam süresi sonuna kadar “ev kadını” olarak yaşamını sürdüreceği ve sakatlığı oranında fazla güç harcayacağı kabul edilerek asgari ücret baz alınmak suretiyle, zararının hesaplanması gerekir.

19.HD.03.10.1995, E.1995/1076 – K.1995/7783

Ev kadını trafik olayı nedeniyle yaralanmıştır. Bu yaralanma sonucu istenen tazminat, ev kadınının ölüm tarihine kadar çalışacağı kabul edilerek hesaplanmalıdır.

11. HD. 27.06.1996, 3356-4735

Davacının ev kadını olduğu anlaşılmaktadır. Mahkemece %16 oranında iş gücü kaybına uğrayan davacının pasif dönemde de bu durumdan zarar göreceği düşünülmeyen, 506 sayılı Yasada kadınlar için emeklilik yaşı olarak belirlenen 58 yaşına kadar tazminat hesabı yapılması doğru olmamıştır.

11.HD.03.07.2006, E.2005/7647- K.2006/7791

d) İşçinin, yaşlılık aylığını daha fazla güç (efor) harcayarak elde edecek olması nedeniyle, pasif dönem zararının da hesaplanacağına ilişkin kararlar:

İşgücü kaybına uğrayan işçi, yaşlılık aylığını daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden, pasif dönemin de hesaplamada gözetilmesi gerekir.

şgöremezlik kaybına uğrayan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden, yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek maluliyeti nedeniyle zarara uğradığının kabulü gerekir.

21.HD.22.06.2004, 5352-6075

Meslek hastalığı sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etmesi halinde diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. Yaşlılık aylığını diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edecek olması nedeniyle de, pasif dönemin zarar hesabına katılması gerekir. (21.HD.11.12.2006, E.2006/16464 - K.2006/15348)

İşçinin, iş görebilme çağı sonrası pasif devrede de zarara uğrayacağı, yaşlılık aylığıyla karşılanmayan bakiye bir zararının bulunduğu kabul edilerek, pasif dönem zararının da hesaplanması gerekir.

Vücut bütünlüğü ihlali, bazı hallerde çalışma gücüne olumsuz etkide bulunmaktadır. Çalışma gücü kaybı olarak ifade edilen bu etki, işgücünün gelir getirici şekilde kullanımının tamamen yok olması yada azalması niteliğinde olup, işgücü kaybı yada azalmasından kaynaklanan ekonomik sonuçlar, zararı oluşturmaktadır. Sosyal Güvenlik Kurumu'na sağlanan sigorta yardımları, kimi durumlarda işçinin uğradığı zararı tümüyle karşılamaktan uzaktır. Bunun nedeni, sigorta yardımlarının, iş kazasının ortaya çıkardığı zarar dikkate alınarak değil, aktüeryal dengeler de gözetilerek, yasaların öngördüğü sınırlar uyarınca belirlenmiş olmasıdır.

Belirtilen nedenlerle, davacı işçinin, iş görebilme çağı sonrası olarak da ifade edilen pasif devrede de zarara uğrayacağı, yaşlılık aylığıyla karşılanmayan bakiye bir zararının bulunduğu kabul edilerek; ileride yaşlılık aylığına hak kazanma olasılığı üzerinde durulmadan, pasif dönem zarar hesabının yaptırılması gerekmektedir.

HGK. 07.03.2007, E. 2007/21-112 - K. 2007/114

Davacının maddi zararı belirlenirken pasif dönem zararının da hesaplanması gerekir.Aksi yöndeki bilirkişi raporuna dayanılarak karar verilmiş olması da mahkemenin kabul şekli bakımından hatalı olmuştur.

21.HD.15.05.2008, E. 2007/23396 - K. 2008/7923

İşçinin yaşlılık aylığı alması veya işçinin yaşı ve işçide oluşan meslekte kazanma gücü kayıp oranına göre, ileride çalışıp yaşlılık aylığına hak kazanması üstün olasılık içinde bulunması durumunda da, zarar hesabında pasif dönem hesaba dahil edilmelidir. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da diğer işçilerden daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden, yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğradığının kabulü gerekir. (21.HD.02.11.2004, E.2004/9603 – K.2004/9223)

İş kazası sonucu malul kalan işçinin aynı işinde çalışmaya devam etse dahi diğer işçilerden daha fazla çaba harcayacağı asıldır. 60 yaşından sonra elde edeceği yaşlılık aylığını da daha fazla çaba harcayarak elde edeceğinden yaşlılık aylığını aldığı dönemde de devam edecek olan maluliyeti nedeniyle zarara uğramadığı düşünülemez. Bu nedenlerle pasif dönemde zarar hesabına dahil edilmesi ve 60 yaştan sonra bakiye ömrüne kadar asgari ücret esas alınarak hesap yapılması gerekir. (21.HD.23.06.2008, E.2008/3536 - K.2008/9673)

ÇELİK AHMET ÇELİK
(Tazminat Hukuku Uzm.)